

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Davida Uhlíře, soudce Tomáše Lichovníka a soudkyně zpravodajky Kateřiny Šimáčkové o ústavní stížnosti stěžovatele **Ing. J. F.**, zastoupeného Mgr. Antonínem Novákem, advokátem se sídlem tř. Kosmonautů 8, Olomouc, proti rozhodnutí Magistrátu města Olomouce č. j. SMOI/ŽP/55/14519/2010/Zv ze dne 8. 8. 2011, rozhodnutí Krajského úřadu Olomouckého kraje č. j. KUOK 122121/2011 ze dne 9. 12. 2011, rozsudku Krajského soudu v Ostravě č. j. 22 A 28/2012-70 ze dne 9. 12. 2014 a rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 3 As 20/2015-52 ze dne 19. 8. 2015, spojené s návrhem na odklad vykonatelnosti napadených rozhodnutí, za účasti Nejvyššího správního soudu, Krajského soudu v Ostravě a Krajského úřadu Olomouckého kraje jako účastníků řízení, takto:

- I. Rozsudkem Nejvyššího správního soudu č. j. 3 As 20/2015-52 ze dne 19. 8. 2015 a rozsudkem Krajského soudu v Ostravě č. j. 22 A 28/2012-70 ze dne 9. 12. 2014 bylo porušeno základní právo stěžovatele na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na nestranný a nezávislý soud podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.**
- II. Tato rozhodnutí se proto ruší.**
- III. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Stěžovatel se svou ústavní stížností domáhá zrušení rozhodnutí uvedených v záhlaví a navrhuje, aby byla odložena jejich vykonatelnost. Uvádí, že bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces a na zákonného soudce, přičemž odkazuje na čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 90 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“).
2. Magistrát města Olomouce uložil svým napadeným rozhodnutím stěžovateli povinnost odstranit do 31. 12. 2011 nedokončenou stavbu malé vodní elektrárny. Proti tomuto rozhodnutí se stěžovatel odvolal.
3. Krajský úřad Olomouckého kraje napadeným rozhodnutím změnil lhůtu, v níž má být stavba odstraněna, a ve zbytku rozhodnutí Magistrátu města Olomouce potvrdil. Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel žalobu.
4. Krajský soud v Ostravě (dále jen „krajský soud“) nejprve dne 27. 4. 2012 v senátu složeném z předsedkyně Moniky Javorové, soudce Jiřího Gottwalda a soudkyně Miroslavy Honusové rozhodl, že žalobě přiznává odkladný účinek.
5. Poté krajský soud dne 9. 12. 2014 v senátu složeném z předsedy senátu Jiřího

Gottwalda a soudkyň Moniky Javorové a Barbory Berkové napadeným rozsudkem žalobu stěžovatele zamítl.

6. V odůvodnění rozhodnutí se krajský soud nejprve zabýval námitkou stěžovatele, že soud je nesprávně obsazen a že ve věci nerozhodují zákonní soudci, neboť původně byla předsedkyní senátu v jeho věci Monika Javorová a členkou senátu Miroslava Honusová. Krajský soud odkázal na čl. 38 odst. 1 Listiny a § 36 odst. 2 o. s. ř., podle něhož *„rozvrh práce určí, který senát nebo jediný soudce (samosoudce) věc projedná a rozhodne“*. Krajský soud konstatoval, že princip zákonného soudce představuje jednu ze záruk nezávislého a nestranného rozhodování. O její porušení jde vždy, jestliže věc projedná a rozhodne senát, který k tomu nebyl podle předem daných pravidel povolán rozvrhem práce. Jedině dodržování těchto principů je způsobilé zabránit libovolnému nebo účelovému obsazení soudu ad hoc a zamezit tak pochybnostem o nezávislém a nestranném rozhodování soudů. Podle krajského soudu byla věc stěžovatele v souladu s rozvrhem práce přidělena do oddělení 22 A. Podle rozvrhu práce aktuálního v době rozhodování krajského soudu bylo do tohoto oddělení zařazeno celkem sedm soudců. Podle krajského soudu o *„rozdělení věcí mezi jednotlivé členy senátu rozhoduje řídící předseda senátu“*, kterým je *„[v] případě soudního oddělení 22 A [...] Mgr. Jiří Gottwald“*. Pokud podle krajského soudu dojde k přidělení věci do soudního oddělení, je tím napevno postaveno, kteří soudci jsou zákonnými soudci. *„Je-li v příslušném soudním oddělení více soudců, zákonnými soudci jsou všichni soudci, kteří jsou zařazeni rozvrhem práce do tohoto soudního oddělení. Znamená to tedy, že věc může být projednána v senátě složeném z kteréhokoliv předsedy senátu, který je v příslušném soudním oddělení zařazen a kterýchkoli ostatních soudců zařazených v témže soudním oddělení. Znamená to také, že [...] proběhne-li v projednávané věci více jednání (roků), je věc projednána v souladu s právem na zákonného soudce i tehdy, je-li senát při jednotlivých jednáních složen vždy z různých soudců, jsou-li zařazeni do téhož soudního oddělení“*. Obdobná je dle krajského soudu situace v případě, že poté, co je věc projednávána v konkrétním složení senátu, dojde k vyloučení soudce. Jelikož stěžovatel neuvedl žádnou námitku týkající se případné podjatosti soudců krajského soudu, vyhodnotil krajský soud námitku nesprávně obsazeného soudu jako nedůvodnou.

7. Dále se krajský soud zabýval výhradami stěžovatele ve věci samé. Podle krajského soudu je dosud provedená část stavby v rozporu se stavebním povolením. Změny stavby stěžovatel nekonzultoval se správními orgány, některé z nich přitom mohou ohrožovat i statiku stavby. Proto bylo podle krajského soudu namístež nařídít její odstranění, a proto stěžovatelovu správní žalobu zamítl. Stěžovatel se proti tomuto rozhodnutí bránil kasační stížností.

8. Nejvyšší správní soud svým napadeným rozhodnutím zamítl kasační stížnost stěžovatele. Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou porušení práva na zákonného soudce. Podle Nejvyššího správního soudu představuje právo na zákonného soudce jeden z pilířů práva na spravedlivý proces a jeho součástí je i požadavek na předvídatelnost a transparentnost obsazení soudu na základě rozvrhu práce. Toto právo by mělo být respektováno ve všech fázích řízení, avšak zásah do tohoto práva musí podle Nejvyššího správního soudu dosáhnout určité intenzity, aby měl vliv na zákonnost přijatého rozhodnutí. S ohledem na to, že toto právo působí v civilním, trestním i správním soudnictví, odkázal Nejvyšší správní soud na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2048/2013 ze dne 28. 5. 2014, podle kterého může být věc projednána a rozhodnuta v senátě složeném z předsedy senátu a soudců, kteří působí v soudním oddělení, do něhož byla věc přidělena. Složení senátu se může měnit mezi jednotlivými jednáními (soudními roky), pokud je senát vždy složen ze soudců

zařazených rozvrhem práce do příslušného soudního oddělení. Tyto požadavky byly podle Nejvyššího správního soudu v projednávané věci splněny, neboť věc byla přidělena do soudního oddělení 22 A, přičemž ve věci vždy rozhodoval předseda a soudci zařazení do tohoto oddělení rozvrhem práce. Nejvyšší správní soud pokládal za nedůvodné námitky, že senát je složen netransparentně a svévolně, protože stěžovatel se měl možnost seznámit s osobami soudců, kteří budou jeho věc rozhodovat, a případně namítnout jejich podjatost. Podle Nejvyššího správního soudu tedy nebyl postupem krajského soudu způsoben „[ž]ádný zásah do práv účastníků“ a nemohlo se jednat o „zmatečné řízení“.

9. Dále se Nejvyšší správní soud zabýval námitkami stěžovatele ve věci samé, ani ty však neshledal důvodnými.

II. Argumentace stran

10. Stěžovatel ve své ústavní stížnosti uvádí, že obecné soudy především porušily jeho právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny. Podle stěžovatele byl senát krajského soudu obsazen zcela netransparentním způsobem a složení tohoto senátu se měnilo bez jakéhokoliv vysvětlení na základě libovůle vedoucího soudního oddělení. Z rozvrhu práce krajského soudu i z odůvodnění jeho napadeného rozhodnutí podle stěžovatele plyne, že v oddělení 22 A krajského soudu neexistují pevná pravidla pro učení konkrétních soudců, kteří věc projednají. Je totiž zcela na libovůli vedoucího oddělení 22 A, kterému soudci zařazenému do tohoto oddělení přidělí věc k projednání a rozhodnutí (počet soudců v oddělení přitom obecně podle stěžovatele není nijak omezen a v rozhodné době byl vždy vyšší, než je počet členů senátu u krajského soudu). Vedoucí soudního oddělení navíc může složení senátu libovolně měnit i v průběhu projednávání věci, což mu dává prostor i pro ovlivnění výsledku soudních sporů. Podle stěžovatele by měla být pravidla pro obsazování senátu jasná, průhledná a transparentní a měla by zamezit jakékoliv manipulaci se složením senátu v průběhu soudního řízení. Ke změně složení senátu by nemělo docházet na základě libovůle či snad svévole soudního funkcionáře, nýbrž na základě vážných, rozumných a ospravedlnitelných důvodů. To v daném případě podle stěžovatele nebylo splněno.

11. Dále stěžovatel uvádí, že obecné soudy porušily i jeho právo na spravedlivý proces. Podle stěžovatele totiž „byl [...] hrubě porušen stavební zákon“ a soudy i správní úřady svá rozhodnutí postavily na skutkových závěrech, které jsou dle stěžovatele v extrémním rozporu s provedenými důkazy, přičemž stěžovatel tyto své námitky podrobně rozvádí.

12. Nejvyšší správní soud ve svém vyjádření uvedl, že s námitkou nezákonného obsazení senátu krajského soudu se vypořádal ve svém rozhodnutí. Podle Nejvyššího správního soudu ve věci rozhodovali soudci dle platného rozvrhu práce (tedy zákonní soudci), soudní senát nebyl sestavován libovolně a jeho složení nebylo libovolně měněno. V rámci schváleného rozvrhu práce došlo totiž ke změně ve složení senátu pouze jednou a podle Nejvyššího správního soudu nic nenasvědčuje tomu, že k této změně došlo z jiného než organizačního důvodu. Složení senátu se tedy dle Nejvyššího správního soudu nepochybně řídilo jasnými a předem danými pravidly, přičemž stěžovatel byl o osobách soudců před rozhodnutím řádně informován. Co se zbylých námitek týče, uvádí Nejvyšší správní soud, že stěžovatel ignoruje základní východisko všech postupně vydávaných rozhodnutí, totiž skutečnost, že stavba malé vodní elektrárny není v souladu se schválenou projektovou dokumentací. Tuto skutečnost přitom stěžovatel nepopírá, jen do jisté míry bagatelizuje. Námitky stěžovatele jsou projevem nesouhlasu s věcným posouzením případu a netýkají se práva na spravedlivý

proces. Všechny skutkové a právní závěry jsou podle Nejvyššího správního soudu podloženy provedenými důkazy, a tak jde pouze o nesouhlas stěžovatele s jejich hodnocením. Proto Nejvyšší správní soud navrhuje odmítnutí stížnosti jako zjevně neopodstatněné, případně její zamítnutí.

13. Krajský soud se ve svém vyjádření podrobně zabýval úpravou obsaženou v rozvrzích práce pro oddělení 22 A v době rozhodování ve stěžovatelově věci. Ústavní soud poznamenává, že obsah rozvrhů práce se věnuje níže (část III), a zde se proto omezí na shrnutí toho, co krajský soud uvedl nad rámec obsahu rozvrhů práce. Krajský soud uvedl, že žaloba stěžovatele napadla soudu dne 27. 2. 2012. V souladu s rozvrhem práce pro rok 2012 byla přidělena do oddělení 22 A. V dané době mohl být senát v tomto oddělení dle krajského soudu sestaven jen jediným způsobem. V té době byli členy senátu čtyři soudci. Monika Javorová byla předsedkyní senátu a Bohuslava Drahošová její zástupkyní, přičemž poměr rozdělení nápadu mezi nimi byl 1:0. Předsedkyní senátu tedy musela být Monika Javorová a členy senátu dva zbývající soudci, Jiří Gottwald a Miroslava Honusová, která byla i soudkyní zpravodajkou. V tomto složení senát rozhodoval o přiznání odkladného účinku žalobě.

14. Dále krajský soud rekapituloval změny ve složení soudního oddělení 22 A, z něhož byla jedna soudkyně vyřazena, jeden soudce do něj byl přidělen a další tři soudci dočasně přiděleni. V roce 2014, kdy bylo vydáno napadené rozhodnutí ve věci samé, tak bylo v soudním oddělení celkem sedm soudců, z toho tři dočasně přiděleni. „Řídícím předsedou senátu“ byl Jiří Gottwald. S ohledem na vytížení členů soudního oddělení 22 A Jiří Gottwald jako řídící předseda senátu odebral některé věci „dosavadním soudcům zpravodajům“ a přidělil je soudcům, kteří byli do oddělení dočasně přiděleni. Jiří Gottwald totiž považoval za „*neúnosné, aby za situace, kdy dosavadním členům senátu bylo přiděleno 478 věcí ročníků 2011, 2012 a 2013, vyřizovali dočasně přidělené členky senátu již věci napadlé v roce 2014*“. Věc stěžovatele proto odebral „soudkyni zpravodajce“ Miroslavě Honusové a přidělil Barboře Berkové. Dále bylo rozhodnuto, že ve věcech soudkyně zpravodajky Barbory Berkové bude předsedou senátu Jiří Gottwald, což platilo i o stěžovatelově věci. Třetí členkou senátu byla určena Monika Javorová. V tomto složení senát vydal napadené rozhodnutí. Podle krajského soudu obsahoval rozvrh práce pro rok 2012, 2013 i 2014 pravidlo, že věci, v nichž rozhoduje senát, přiděluje jednotlivým členům senátu předseda senátu. Krajský soud poukazuje na to, že totožné pravidlo obsahuje i rozvrh práce Nejvyššího soudu. Dále krajský soud uvedl, že díky uvedeným opatřením se podařilo snížit počet neskončených věcí. Jinak krajský soud odkázal na své napadené rozhodnutí.

15. Krajský úřad Olomouckého kraje ve svém vyjádření uvedl, že mu nepřisluší vyjadřovat se k problematice obsazení senátu krajského soudu a odkázal na napadená soudní rozhodnutí. Poté se věnoval námitkám stěžovatele ve věci samé.

16. Ústavní soud nepovažoval za nutné zasílat tato vyjádření stěžovateli k replice, jelikož stěžovatel svou argumentaci týkající se práva na zákonného soudce dostatečně rozvedl už v ústavní stížnosti a další polemika s vyjádřeními ostatních účastníků by v tomto směru nemohla přinést nic nového. Argumenty ve věci samé se pak Ústavní soud nezabýval z důvodů, které budou níže objasněny.

III. K zákonné úpravě přidělování spisů

17. Ústavní soud úvodem připomíná, že základní pravidla pro přidělování věcí na jednotlivých soudech upravuje § 41–45 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích,

přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSS“). Konkrétní pravidla pro přidělování věcí na jednotlivých soudech pak stanoví rozvrh práce každého soudu, který vydává předseda soudu po projednání se soudcovskou radou na období kalendářního roku (§ 41 odst. 2 ZSS). Ústavní soud dále připomíná, že zatímco senát krajského soudu je tříčlenné těleso tvořené předsedou senátu a dvěma soudci nebo přisedícími (§ 31 odst. 2 ZSS), soudní oddělení se vytváří podle senátů nebo samosoudců (§ 40 odst. 1 ZSS), nicméně zahrnuje i další osoby [asistenty soudců, vyšší soudní úředníky, soudní tajemníky a soudní vykonavatele – viz § 42 odst. 1 písm. a) ZSS]. Nadto ZSS nevyklučuje, aby v soudním oddělení působilo i více soudců (či přisedících), než kolik jich tvoří senát, případně více samosoudců.

18. Ze spisu Ústavní soud zjistil, že věc stěžovatele byla v roce 2012 na krajském soudě přidělena do soudního oddělení 22 A. Z rozvrhů práce krajského soudu zjistil Ústavní soud následující skutečnosti.

19. Podle rozvrhu práce pro rok 2012 byla v soudním oddělení 22 A předsedkyní senátu Monika Javorová, jejím zástupcem Bohuslava Drahošová. Poměr pro dělení nápadu mezi „předsedy senátu“ byl podle poznámky 1 : 0. Dále v tomto senátu působili soudci Miroslava Honusová a Jiří Gottwald. Platilo, že „[v]ěci napadající do senátu v odděleních 22 A [a dalších] přiděluje jednotlivým členům senátu předseda senátu“ (poznámka společná pro správní soudnictví, bod č. 7).

20. V roce 2013 se stal v soudním oddělení 22 A „řídícím předsedou senátu“ Jiří Gottwald a dále byl do tohoto soudního oddělení dočasně přidělen jeden nový soudce. V roce 2014 byly do tohoto soudního oddělení „trvale“ zařazen jeden nový soudce (Tomáš Zubek) a dočasně přiděleny dvě další soudkyně (Barbora Berková a Zuzana Šnejdrová), přičemž zároveň byla z oddělení 22 A vyřazena soudkyně Bohuslava Drahošová. I v této době platilo, že „[v]ěci napadající do senátu v odděleních 22 A [a dalších] přiděluje jednotlivým členům senátu předseda senátu“ (poznámka společná pro správní soudnictví, bod č. 7).

21. Podle rozvrhu práce pro rok 2014 byl v soudním oddělení 22 A předsedou senátu Jiří Gottwald, jeho zástupcem Monika Javorová. Poměr pro dělení nápadu mezi „předsedy senátu“ byl dle poznámky 1 : 5. Dále v tomto senátu působili jako soudci Miroslava Honusová a Tomáš Zubek a dočasně přidělení soudci Daniel Spratek, Barbora Berková a Zuzana Šnejdrová. Přitom platilo, že „[v]ěci, kde podle zákona rozhoduje senát, přiděluje jednotlivým členům senátu předseda senátu“ (poznámka společná pro správní soudnictví, bod č. 5).

22. Ústavní soud tedy shrnuje, že rozvrh práce krajského soudu pro oddělení 22 A vycházel po celou dobu z toho, že věci napadlé tomuto oddělení budou rozdělovány předsedům senátu v poměru stanoveném v rozvrhu práce. Takto určený předseda senátu byl podle rozvrhu práce oprávněn rozhodnout o tom, kteří zbývající soudci budou tvořit senát.

IV. Hodnocení Ústavního soudu

23. Než přistoupí Ústavní soud k hodnocení projednávané věci, musí nejprve definovat rozsah své přezkumné činnosti a rozsah dopadů svých závěrů. V projednávané věci se vede spor o souladnost prvotního přidělování a následnému přerozdělování věcí ve správním soudnictví, v němž působí výhradně soudci z povolání (kárné soudnictví považuje Ústavní soud za řízení sui generis). Z tohoto důvodu se Ústavní soud

v projednávané věci nezabýval tím, do jaké míry se níže uvedené principy aplikují na určení konkrétních přísedících zasedajících v senátu a na zastupování přísedících. Níže uvedené závěry se proto vztahují výhradně na přidělování a přerozdělování věcí v agendách, v nichž působí toliko soudci z povolání.

A. Obecné principy

24. Podle čl. 38 odst. 1 Listiny „[n]ikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci“, přičemž „[p]říslušnost soudu i soudce stanoví zákon“. Toto ustanovení Listiny zakotvuje právo na zákonného soudce, které je významnou systémovou pojistkou zaručující nezávislost soudů a soudců. Podstatou tohoto práva je, že příslušnost soudu pro řešení konkrétní věci se musí řídit předem stanovenými pravidly a že podle předem stanovených pravidel se musí odehrávat i přidělení věci konkrétnímu soudci nebo senátu v rámci takto určeného soudu.

25. Pokud jde o příslušnost soudu, tu lze upravit jedině zákonem, což plyne i z čl. 91 odst. 2 Ústavy. V čl. 38 odst. 1 větě druhé Listiny se ovšem výslovně uvádí, že nejen „[p]říslušnost soudu“, ale „i soudce stanoví zákon“. Formulace tohoto ustanovení naznačuje, že Listina klade stejné formální i obsahové (materiální) požadavky na pravidla upravující jak příslušnost soudu, tak příslušnost soudce. Totožné formální požadavky by ovšem znamenaly, že i u pravidel určujících příslušnost soudce se uplatňuje výhrada zákona, jinými slovy, že tato pravidla nemohou být upravena na podzákonné úrovni. Totožnému závěru nasvědčuje i čl. 4 odst. 2 Listiny, podle něhož lze meze základních práv upravit pouze zákonem.

26. Navzdory tomu Ústavní soud nemůže přisvědčit názoru, že pravidla upravující příslušnost soudce mohou být obsažena pouze v zákoně. Zákon musí v první řadě stanovit, zda v dané věci rozhoduje samosoudce nebo senát a jaké je složení tohoto senátu, neboť to plyne z čl. 94 Ústavy. Zákon dále musí obsahovat i základní úpravu způsobu, jakým má na jednotlivých soudech probíhat přidělování věcí konkrétním soudcům. Zákon ovšem z povahy věci nemůže sám tato konkrétní pravidla stanovit, protože nemůže pracovat s konkrétním (jmenným) obsazením jednotlivých soudů a upravovat působnost jednotlivých samosoudců či senátů. Ani zákonodárce nemůže být zavázán k nemožnému, a proto dospěl Ústavní soud k závěru, že podrobná pravidla pro přidělování věcí v rámci každého soudu je možné upravit na podzákonné úrovni.

27. V současné době pravidla pro přidělování věcí soudcům obecně upravuje ZSS. Podle tohoto zákona se rozdělování věcí řídí rozvrhem práce (§ 41 odst. 1 ZSS), který vydává na období kalendářního roku předseda soudu po projednání s příslušnou soudcovskou radou (§ 41 odst. 2 ZSS), dále tento zákon stanoví i další formální a obsahové náležitosti rozvrhu práce (§ 41–45 ZSS). Konkrétní pravidla pro každý soud pak stanoví příslušný rozvrh práce.

28. Přestože formální požadavky kladené na pravidla upravující příslušnost soudců jsou nižší oproti pravidlům upravujícím příslušnost soudů, neznamená to i snížení obsahových (materiálních) požadavků. Ústavní soud zdůrazňuje, že i když čl. 38 odst. 1 Listiny několikrát odkazuje na zákon, lze se práva na zákonného soudce podle tohoto ustanovení domáhat i nad rámec zákonů, které toto ustanovení provádějí (srov. *a contrario* čl. 41 odst. 1 Listiny). Při výkladu čl. 38 odst. 1 Listiny je třeba pamatovat na to, že smyslem tohoto ustanovení není garantovat pouze to, že soudce bude vybrán podle zákonných pravidel, ale především to, že soudce bude vybrán podle předem stanovených transparentních pravidel, dostupných a srozumitelných účastníkům řízení i veřejnosti. Výše uvedená východiska se odrážejí i v dosavadní judikatuře Ústavního

soudu.

29. Ústavní soud již v nálezu sp. zn. I. ÚS 2/93 ze dne 7. 7. 1994 (N 37/1 SbNU 267) poukázal na to, že právo na zákonného soudce vzniklo jako reakce na kabinetní justici absolutistické monarchie, ve které měl panovník právo „rozhodovat věci místo soudu, dát soudci pokyny, potrestat jej, přeložit jej, přidělit věc libovolně jinému soudu či soudci, zřizovat tajné tribunály apod.“ Současně připomněl, že právo na zákonného soudce bylo „nezřídka porušován[o] v období komunistického režimu v letech 1948–1989“.

30. Ústavní soud ve své judikatuře dále zdůrazňuje, že právo na zákonného soudce je „zcela nepominutelnou podmínk[ou] řádného výkonu té části veřejné moci, která soudům byla ústavně svěřena; [...] na jedné straně dotváří a upevňuje soudcovskou nezávislost, na straně druhé pak představuje pro každého účastníka řízení stejně cennou záruku, že k rozhodnutí jeho věci jsou povolávány soudy a soudci podle předem daných zásad (procesních pravidel) tak, aby byla zachována zásada pevného přidělování soudní agendy, a aby byl vyloučen – pro různé důvody a rozličné účely – výběr soudů a soudců *ad hoc*“ [nález sp. zn. III. ÚS 232/95 ze dne 22. 2. 1996 (N 15/5 SbNU 101)]. Podle judikatury Ústavního soudu je součástí „základního práva na zákonného soudce i zásada přidělování soudní agendy a určení složení senátů na základě pravidel, obsažených v rozvrhu práce soudů“, jinými slovy „složení senátů [se] musí řídit předem stanovenými pravidly, určenými rozvrhem práce“. Z práva na zákonného soudce totiž vyplývá požadavek na „předvídatelnost a transparentnost obsazení soudu, včetně zastupování, pro účastníky řízení“ [nález sp. zn. III. ÚS 200/98 ze dne 17. 12. 1998 (N 155/12 SbNU 423)]. K totožným závěrům dospěl Ústavní soud i v řadě dalších rozhodnutí [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 93/99 ze dne 27. 9. 2005 (N 183/38 SbNU 463); nález sp. zn. II. ÚS 1191/08 ze dne 14. 4. 2009 (N 85/53 SbNU 79), bod 23; nález sp. zn. IV. ÚS 1302/10 ze dne 20. 4. 2011 (N 77/61 SbNU 239); nebo nález sp. zn. II. ÚS 1589/13 ze dne 21. 1. 2015, body 33–35]. Rozvrh práce tedy musí obsahovat pravidla pro určení, který konkrétní soudce nebo kteří soudci budou ve věci rozhodovat. Tato pravidla mohou využívat i kritérium charakteru posuzované otázky. „Připouští-li [ovšem] rozvrh práce soudu určitou úvahu interpretující konkrétní ustanovení rozvrhu práce (typicky u dovolacího soudu výklad pojmu „hmotněprávní či procesněprávní kvalifikace sporné právní otázky“), musí být [...] z okolností konkrétního případu zřejmé, že při výkladu tohoto pojmu nejde o libovůli, nýbrž že jde o postup racionální, logický a zdůvodnitelný“ [nález sp. zn. II. ÚS 1589/13, citovaný výše, body 36–38]. Soudci určení rozvrhem práce by měli ve věci zásadně rozhodovat i poté, co nadřízený soud jejich původní rozhodnutí zruší a věc vrátí k dalšímu řízení [nález sp. zn. II. ÚS 2766/14 ze dne 1. 12. 2015, body 20–22; obdobně nález sp. zn. II. ÚS 3780/13 ze dne 11. 11. 2014, bod 17], právo na zákonného soudce tedy garantuje i určitou stabilitu obsazení soudu.

31. Jiný soudce, popřípadě jiný senát či senát v jiném složení může podle judikatury Ústavního soudu věc projednat jen v případě, „jestliže je absence [soudců určených rozvrhem práce] důvodná. Za takovou je třeba považovat zejména vyloučení soudce z důvodu podjatosti a jeho odůvodněnou nepřítomnost (v důsledku nemoci, dovolené, pracovní cesty apod.). Zastoupení soudců se stejně jako složení senátů musí řídit předem stanovenými pravidly, určenými rozvrhem práce“ [nález sp. zn. III. ÚS 200/98, citovaný výše; obdobně nález sp. zn. II. ÚS 2029/08 ze dne 28. 5. 2009 (N 125/53 SbNU 565), body 16–19]. Rozvrh práce musí stanovovat i pořadí zastupujících soudců [nález sp. zn. IV. ÚS 307/03 ze dne 27. 5. 2004 (N 76/33 SbNU 243)].

32. V posledních letech došlo v souvislosti s posuzováním souladnosti přidělování věcí soudcům s Úmluvou k významnému vývoji i v judikatuře ESLP. Ve věci *Daktaras proti Litvě* ESLP přezkoumával situaci, v níž předseda trestního kolegia litevského Nejvyššího soudu podal na základě neformálního dopisu soudce prvoinstančního soudu návrh trestnímu kolegiu na zrušení rozsudku odvolacího soudu a následně tentýž předseda kolegia určil soudce zpravodaje a sestavil senát, který rozsudek odvolacího soudu přezkoumal. ESLP to shledal v rozporu s právem na nestranný soud v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod (dále „Úmluva“), neboť „pokud předseda trestního kolegia nejenže převezme roli obžaloby, ale kromě jeho dalších organizačních a manažerských funkcí rovněž sestaví soud [rozuměj senát], není možné říct, že z objektivního hlediska existují dostatečné záruky vylučující veškeré rozumné pochybnosti o existenci nevhodného nátlaku“ (rozsudek ESLP ze dne 10. 10. 2000 ve věci *Daktaras proti Litvě*, č. stížnosti 42095/98, bod 36 *in fine*). V následné judikatuře ESLP své stanovisko upřesnil a dospěl k závěru, že příliš široká diskrece soudních funkcionářů při prvotním přidělování věci i následném přerozdělování věci je v rozporu s právem na nezávislý a nestranný soud chráněným čl. 6 odst. 1 Úmluvy (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 3. 5. 2007 ve věci *Bochan proti Ukrajině*, č. stížnosti 7577/02, body 71-74; rozsudek ESLP ze dne 9. 10. 2008 ve věci *Moiseyev proti Rusku*, č. stížnosti 62936/00, body 176-185; rozsudek ESLP ze dne 22. 12. 2009 ve věci *Parlov-Tkalčić proti Chorvatsku*, č. 24810/06, bod 89; Rozsudek ESLP ze dne 3. 5. 2011 ve věci *Sutyagin proti Rusku*, č. stížnosti 30024/02, bod 190). Pro Českou republiku je vzhledem k podobnosti způsobu přidělování věcí obzvláště směrodatný rozsudek ve věci *DMD GROUP, a. s. proti Slovensku*, v němž ESLP konstatoval, že „zásadní význam soudcovské nezávislosti a právní jistoty pro vládu práva vyžaduje jednoznačnost pravidel [pro prvotní přidělení i následné přerozdělení] používaných v každém jednotlivém případě a jasné záruky, které zajistí objektivitu a transparentnost a především vyloučí jakékoliv zdání svévole při rozdělování případů jednotlivým soudcům“ (rozsudek ESLP ze dne 5. 10. 2010 ve věci *DMD GROUP, a. s. proti Slovensku*, č. stížnosti 19334/03, bod 66) a pro nedodržení těchto principů shledal porušení práva na soud zřízený zákonem (srov. tamtéž, zejména body 70-71).

33. ESLP sice neshledává přerozdělení věci jinému soudci či senátu předsedou soudu per se v rozporu s Úmluvou, nicméně opakovaně konstatoval, že vnitrostátní právní řád musí poskytovat dostatečné procesní záruky proti zneužití diskrece ze strany předsedy soudu (srov. *Moiseyev proti Rusku*, rozsudek, 9. 10. 2008, č. 62936/00, bod 182; rozsudek ESLP ze dne 22. 12. 2009 ve věci *Parlov-Tkalčić proti Chorvatsku*, č. 24810/06, bod 89; *DMD GROUP, a. s. proti Slovensku*, rozsudek, 5. 10. 2010, č. 19334/03, body 66-70; či *Miracle Europe Kft proti Maďarsku*, rozsudek, 12. 1. 2016, č. 57774/13, body 61-63). Pokud dostatečné procesní záruky vnitrostátní právo neposkytuje, jsou „řadoví“ soudci zranitelní vůči vnějšímu tlaku ze strany předsedy soudu (srov. *Moiseyev proti Rusku*, rozsudek, 9. 10. 2008, č. 62936/00, bod 182; a rozsudek ESLP ze dne 22. 12. 2009 ve věci *Parlov-Tkalčić proti Chorvatsku*, č. 24810/06, bod 86), což je neslučitelné s právem na nezávislý a nestranný soud ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy (srov. tamtéž; a rovněž *Sutyagin proti Rusku*, rozsudek, č. 30024/02, 3. 5. 2011, bod 190). Například ve věci *Moiseyev proti Rusku* ESLP konstatoval porušení práva na nestranný a nezávislý soud, neboť ruské právní předpisy nespécifikovaly okolnosti, za jakých může dojít k přerozdělení věci, v důsledku čehož měl předseda soudu ve stěžovatelské věci neomezenou diskreci, a ruské právo navíc „neposkytovalo ani žádnou procesní pojistku proti zneužívání této diskrece (...) [tj.] nevyžadovalo, aby strany sporu byly o přerozdělení informovány ani jim neumožňovalo se k přerozdělení vyjádřit (...) [a] navíc přerozdělení věci nebylo učiněno formou procesního rozhodnutí, které by podléhalo soudnímu přezkumu výše instančně

*postaveného soudu“ (Moiseyev proti Rusku, rozsudek, 9. 10. 2008, č. 62936/00, bod 182). V dalších rozsudcích dal ESLP rovněž najevo, že k porušení práva na nestranný a nezávislý soud dojde nejen tehdy, pokud vnitrostátní právo nestanoví žádná pravidla pro přidělování věcí nebo pokud se soudní funkcionář odchýlí od pravidel stanovených v rozvrhu práce, ale i tehdy pokud samotný rozvrh práce ponechává soudním funkcionářům značnou diskreci při přidělování anebo přerozdělování věcí (rozsudek ESLP ze dne 5. 10. 2010 ve věci *DMD GROUP, a. s. proti Slovensku*, č. stížnosti 19334/03, body 68-70). To znamená, že nestačí přijmout rozvrh práce; rozvrh práce musí rovněž splňovat požadavky transparentnosti a předvídatelnosti a musí obsahovat záruky proti svévoli ze strany soudního funkcionáře.*

34. V této souvislosti je nutné zdůraznit, že ESLP klade velký důraz na interní nezávislost soudců. Součástí práva na nezávislý a nestranný soud chráněného čl. 6 odst. 1 Úmluvy je totiž podle ESLP nejen nezávislost na moci výkonné a jiných subjektech stojících mimo soudcovský stav (tzv. externí nezávislost soudce), ale rovněž nezávislost na soudních funkcionářích a jiných subjektech uvnitř soudcovského stavu – tzv. interní nezávislost soudce (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 22. 12. 2009 ve věci *Parlov-Tkalčić proti Chorvatsku*, č. 24810/06, bod 86; rozsudek ESLP ze dne 15. 7. 2010 ve věci *Gazeta Ukraina-Tsentr proti Ukrajině*, č. 16695/04, body 33–34; či rozsudek ESLP ze dne 6. 10. 2011, *Agrokompleks proti Ukrajině*, č. 23465/03, body 137–139). Jak konstatoval ESLP v aktuálním rozsudku ve věci *Miracle Europe Kft proti Maďarsku*, „*prostor pro diskreci při prvotním přidělování věcí nebo při následném přerozdělování může být zneužit jako prostředek nátlaku na [individuální] soudce například formou jejich přetížení či přidělováním pouze nezajímavých [low-profile] věcí ... [anebo] je možné přidělovat politicky citlivé věci [pouze] určitým soudcům a zabránit přidělování těchto věcí soudcům jiným“ (rozsudek ESLP ze dne 12. 1. 2016 ve věci *Miracle Europe Kft proti Maďarsku*, č. stížnosti 57774/13, bod 58). Tím je ohrožena interní nezávislost soudců, která je nedílnou komponentou práva na nezávislý a nestranný soud chráněného čl. 6 odst. 1 Podle ESLP „[to], co je v sázce [v případě ochrany nezávislosti soudní moci], je důvěra, kterou soudy v demokratické společnosti musejí vyvolávat u veřejnosti a zejména u účastníků řízení“ (*Miracle Europe Kft proti Maďarsku*, bod 53) a že „[v případech], kde je přidělování věcí diskreční v tom smyslu, že jeho modalitty nejsou stanoveny zákonem, tato situace ohrožuje zdání nestrannosti, neboť umožňuje spekulace o vlivu politických či jiných sil na soud, na který byla věc přesunuta, a na [nově určeného] soudce, a to i tehdy, pokud přidělení konkrétní věci danému soudci samo o sobě splňuje kritéria transparentnosti“ (*Miracle Europe Kft proti Maďarsku*, bod 58).*

35. Napadené rozsudky Nejvyššího správního soudu a krajského soudu jeden ze závěrů výše uvedené judikatury Ústavního soudu a ESLP zpochybňují. Stejně tak učinil i Nejvyšší soud například v usnesení sp. zn. 21 Cdo 2048/2013 ze dne 28. 5. 2014 či v rozsudku sp. zn. 28 Cdo 2009/2011 ze dne 22. února 2012. Tato rozhodnutí obecných soudů nezpochybňují význam práva na zákonného soudce. Vycházejí ovšem z myšlenky, že právo na zákonného soudce má bránit pouze účelovému (svévolnému) přidělování a odebrání věcí soudcům či účelovým změnám ve složení senátu. Pokud taková účelová změna není prokázána, není podle těchto rozhodnutí právo na zákonného soudce porušeno. Jinými slovy, tato rozhodnutí vycházejí z názoru, že zákon ani rozvrh práce nemusí obsahovat pravidla pro určení konkrétního samosoudce či pro určení konkrétních soudců senátu, kteří budou v dané věci rozhodovat. Postačí, když určitým způsobem vymezí skupinu soudců, kteří jsou povoláni k rozhodnutí ve věci, a zabrání účelovému přidělení či odebrání věci. Určitou míru libovůle při přidělování věcí ovšem podle těchto rozhodnutí lze tolerovat. Tento postoj obecných soudů v napadených rozsudcích odráží debatu o konturách práva na zákonného soudce

vedenou na stránkách českého odborného tisku v polovině 90. letech 20. století (srov. např. články k tomuto tématu v časopise Právní praxe, č. 5/1995 a zejména č. 9/1995) a staví se na stranu „volnějšiho“ výkladu práva na zákonného soudce poskytujícího prostor pro určitou diskreci soudního funkcionáře při přidělování věcí. Tento názor byl legitimní při absenci relevantní judikatury Ústavního soudu a ESLP, nicméně od té doby došlo k vývoji v judikatuře Ústavního soudu, jež tuto problematiku objasnila. Ústavní soud tak konstatuje, že právní názor krajského soudu a Nejvyššího správního soudu v projednávané věci je neslučitelný s judikaturou Ústavního soudu rozebranou v bodech 29-31 i judikaturou ESLP rozebranou v bodech 32-34 tohoto nálezu, z níž plyne, že rozvrh práce musí obsahovat pravidla pro určení konkrétního soudce nebo konkrétního složení senátu, který bude ve věci rozhodovat. Z ustálené judikatury Ústavního soudu přitom plyne, že obecný soud musí judikaturu Ústavního soudu (a, mutatis mutandis, i judikaturu ESLP) buď reflektovat, nebo předložit v dobré víře přesvědčivou ústavněprávní argumentaci s cílem přesvědčit Ústavní soud, aby své právní názory modifikoval [k závaznosti judikatury Ústavního soudu a povinnosti reflektovat nosné důvody jeho nálezů srov. nálezn sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13. 11. 2007 (N 190/47 SbNU 465), body 59–72]. V projednávané věci dotčené obecné soudy nedostály své povinnosti relevantní nálezy Ústavního soudu reflektovat [ve smyslu, jak Ústavní soud toto reflektování své judikatury vyžaduje; srov. nálezn sp. zn. IV. ÚS 301/05, bod 62] ani nevysvětlily, proč považují svůj přístup za vhodnější oproti právním názorům Ústavního soudu [k podmínkám, za nichž mohou obecné soudy (výjimečně) dojít k jiným ústavněprávním závěrům než dříve vysloveným Ústavním soudem, srov. nálezn sp. zn. IV. ÚS 301/05, body 66–72]. Tento postup je sám o sobě z ústavněprávního hlediska problematický (srov. nálezn sp. zn. IV. ÚS 301/05, body 63–65). Přesto považuje Ústavní soud za nutné zabývat se touto otázkou podrobněji.

36. Ústavní soud v této souvislosti připomíná, že aby soudy mohly ve společnosti plnit svou úlohu, musí požívat důvěry veřejnosti [rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Morice proti Francii ze dne 23. 4. 2015 č. 29369/10, § 128; nálezn sp. zn. Pl. ÚS 11/04 ze dne 26. 4. 2005 (N 89/37 SbNU 207; 220/2005 Sb.)]. Nelze ovšem očekávat, že tato důvěra k soudům vznikne sama od sebe nebo že bude přetrvávat bez ohledu na fungování soudní moci. Jedním z nejdůležitějších předpokladů nezbytných k tomu, aby veřejnost měla k soudní moci důvěru, je zajištění nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců. Nezávislost a nestrannost soudní moci má pro důvěru veřejnosti takový význam, že určitou důležitost má i dojem (*appearance*), který soudy a soudci v tomto ohledu vzbuzují [nálezn sp. zn. Pl. ÚS 11/04, citovaný výše; rozsudek ESLP ve věci Campbell a Fell proti Spojenému království ze dne 28. 6. 1984 č. 7819/77 a 7878/77, § 78 a 81; rozsudek velkého senátu ve věci Cooper proti Spojenému království ze dne 16. 12. 2003 č. 48843/99, § 104; rozsudek velkého senátu ve věci Kleyn a další proti Nizozemsku ze dne 6. 5. 2003 č. 39343/98 a další, § 190; srov. obdobně rozsudek velkého senátu ve věci Öcalan proti Turecku ze dne 12. 5. 2005 č. 46221/99, § 114–115]. Přidělování věcí je postaveno právě na zásadě, že „spravedlnosti nejen, že musí být učiněno zadost, ale rovněž musí být vidět, že jí bylo učiněno zadost“, a tudíž i pouhá hrozba ovlivnění rozhodnutí soudu diskrečním přerozdělením věci je v rozporu s tímto právem (srov. mutatis mutandis, *Miracle Europe Kft proti Maďarsku*, rozsudek, 12. 1. 2016, č. 57774/13, bod 58).

37. Pokud jsou věci přidělovány konkrétním soudcům a konkrétně složeným senátům na základě předem stanovených pravidel, zmírňuje se tím jak riziko, že soudy a soudci budou podezříváni z účelové manipulace se složením rozhodujícího tělesa, tak riziko, že k takové manipulaci skutečně dojde. Takový systém umožňuje relativně snadné ověření toho, nakolik byla předem stanovená pravidla v konkrétní věci dodržena. Toto opatření

má tedy potenciál posílit nezávislost soudců i důvěru, kterou soudy vzbuzují u veřejnosti i účastníků řízení.

38. Alternativou, kterou zastávají obecné soudy v citovaných rozhodnutích, je, aby rozvrh práce nechal soudnímu funkcionáři prostor pro určení konkrétních soudců, kteří budou ve věci rozhodovat, a pouze vymezil množství soudců, z nichž si tento soudní funkcionář může vybírat. Soudní přezkum by se pak omezil na zjišťování, zda nedošlo k účelové (svévolné) manipulaci s příslušností soudců. Tento přístup v prvé řadě zvyšuje riziko zneužití. Soudnímu funkcionáři totiž umožňuje ovlivňovat, kdo bude ve sporu rozhodovat, a tak mu dává možnost nepřímo ovlivňovat i výsledek soudního řízení. Tím je ohrožena interní nezávislost soudců (k tomu srov. bod 34 tohoto nálezu). Zadruhé, tento přístup ohrožuje důvěru veřejnosti v soudní moc. Zatímco přidělování věcí podle předem stanovených pravidel zajišťuje transparentnost a umožňuje kontrolu ze strany veřejnosti, rozhodování soudního funkcionáře nikoliv. Jeho rozhodnutí nejsou zveřejňována ani odůvodňována; i kdyby odůvodňována byla, ověření pravdivosti takového odůvodnění by bylo prakticky nemožné. Veřejnost má totiž o vnitřním fungování soudů jen omezené množství informací. Nelze přitom očekávat, že soudní moc bude požívat důvěry veřejnosti, pokud ta nebude mít dostatečnou možnost kontrolovat způsob, jakým soudy a soudci svou moc uplatňují. Zatřetí, tento přístup v konečném důsledku snižuje možnost účastníků řízení účinně se bránit proti případné účelové (svévolné) manipulaci při přidělování věcí konkrétním soudcům. Podle tohoto přístupu totiž účastníky řízení tíží důkazní břemeno, že ve věci došlo k účelové manipulaci s příslušností soudců. Toto břemeno by bylo pro účastníky řízení obtížné unést i v případech, v nichž by k účelové manipulaci skutečně došlo, a to vzhledem k omezenému množství informací, které účastníci řízení mají o vnitřním fungování soudu. Právo na zákonného soudce by tak neposkytovalo účinnou ochranu ani proti účelové manipulaci s příslušností soudců. Právě účelové manipulaci má toto právo přitom zcela určitě bránit, což ostatně nezpochybnily ani obecné soudy. Avšak interpretace, která omezuje působení tohoto práva jen na případy účelové manipulace, má paradoxně za následek, že ani v těchto případech by právo na zákonného soudce neposkytovalo účastníkům řízení účinnou ochranu. Tento přístup by tedy ohrožoval nezávislost soudců, snižoval důvěru veřejnosti v soudní moc a v konečném důsledku zbavoval účastníky řízení účinné ochrany i proti účelové manipulaci s příslušností soudců. Proto jej Ústavní soud nemůže považovat za ústavně konformní.

39. Neobstojí ani argument ekonomii řízení, zkrácením délky soudního řízení či zajištěním toho, „aby práva u soudu šla“. S těmito cíli Ústavní soud plně souhlasí a shledává je zcela legitimními, nicméně konstatuje, že těchto cílů lze v dostatečné míře dosáhnout i při respektování zásady transparentního prvotního přidělování i následného přerozdělování věcí konkrétnímu samosoudci či konkrétně složeným senátům podle předem stanovených obecných pravidel. Právní úprava rozvrhu práce v Německu [srov. 21a-21g německého ústavního zákona o organizaci soudů (*Gerichtsverfassungsgesetz*) z 9. 5. 1975, BGBl. I S. 1077] a Rakousku [srov. § 27–34 zákona o organizaci soudní (*Gerichtsorganisationsgesetz*), RGBl. Nr. 217/1896 v aktuálním znění], která plně respektuje právo na zákonného soudce ve své „přísné“ podobě, a výkonnost tamního soudnictví to plně potvrzuje. Stejně tak nedošlo k prodloužení délky soudního řízení ani na Slovensku po zavedení tzv. elektronické podatelny v roce 2002 (srov. STAROŇOVÁ, K. Projekt „Súdny manažment“ ako protikorupčný nástroj. In: E. Sičáková-Beblavá – M. Beblavý (eds). *Jedenást' statočných: prípadové štúdie protikorupčných nástrojovna Slovensku*. Transparency International Slovensko, 2008, s. 215-229) ani po zpřísnění podmínek pro přidělování a přerozdělování věcí v roce 2011 (srov. § 3 odst. 3–4 a § 50–52a zákona č. 757/2004 Z. z. o súdech a o zmene a doplnení

niektorých zákonov).

40. Z těchto důvodů Ústavní soud dospěl k závěru, že právo na zákonného soudce má bránit nejen účelové (svévolné) manipulaci s příslušností soudců, ale má bránit i libovůli při přidělování věcí jednotlivým soudcům. Pravidla pro přidělování věcí proto musí umožňovat určení konkrétního soudce nebo soudců v senátu, kteří budou ve věci rozhodovat, pravidel pro jejich zastupování v případě důvodné absence soudců a pravidel pro přerozdělování věcí pro případ dlouhodobé absence soudce (např. z důvodu dlouhodobé nemoci či rodičovské dovolené) či jiné události (např. z důvodu rezignace, smrti či přeložení soudce). Protože v tomto ohledu je důležitý i dojem, který systém přidělování věcí soudcům vyvolává, musí být tato pravidla dostatečně transparentní, srozumitelná a přístupná veřejnosti.

41. Ústavní soud tedy shrnuje, že **rozvrh práce musí obsahovat transparentní předem stanovená obecná pravidla pro určení konkrétního soudce nebo soudců v senátu, kteří ve věci budou rozhodovat, pravidla pro jejich zastupování v případě jejich důvodné krátkodobé absence či podjatosti i pravidla pro přerozdělování věcí pro případ dlouhodobé absence soudce. Tato pravidla se tedy vztahují na prvotní přidělení věci i na případné následné přerozdělení téže věci. Jen takový výklad § 41-45 ZSS je ústavněkonformní. Rozvrh práce tudíž nemůže rozhodnutí o přidělení či přerozdělení věci přenechat na soudním funkcionáři, neboť takové uspořádání ohrožuje nezávislost soudců a důvěru veřejnosti v soudní moc a zbavuje účastníky řízení účinné ochrany proti účelové manipulaci. Soudce, který byl povolán na základě takového rozhodnutí soudního funkcionáře, není zákonným soudcem ve smyslu čl. 38 odst. 1 Listiny. Vzhledem k absenci účinných záruk poskytovaných českým právním řádem proti zneužití diskrece předsedy soudu při přidělování a přerozdělování věcí je takové přidělení či přerozdělení věci rovněž v rozporu s interní nezávislostí soudců, která je nedílnou komponentou práva na nezávislý a nestranný soud chráněného čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy a nespĺňuje požadavky stanovené právem na nezávislý a nestranný soud ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.**

42. Ústavní soud dále konstatuje, že pro posílení důvěry veřejnosti a pro ochranu nezávislosti soudců je současně třeba, aby byl rozvrh práce sestaven na principu náhodnosti. Rozvrh práce zejména nesmí vytvářet žádný prostor pro svévolné zásahy, spočívající například v tom, že by si účastníci řízení, vedeni nejrůznějšími motivy, mohli „vybrat“ některého ze soudců, případně že by si samotní soudci mohli z napadlých věcí přidělit ty, které je třeba z odborného hlediska zaujaly, které jsou mediálně známé anebo na kterých by byli přímo či nepřímo zainteresováni. Stejně tak rozvrh práce nesmí umožnit soudcům vyhýbat se řešení věcí, které považují za příliš pracné, kontroverzní či pro ně osobně nepříjemné z jiného důvodu. Stručně řečeno, rozvrh práce představuje systém obecných pravidel pro rozdělování soudní agendy mezi jednotlivá oddělení a soudce, který musí být nastaven tak, aby byl „imunní“ proti jakýmkoliv svévolným zásahům ze strany účastníků řízení, jednotlivých soudů a také vedení soudu. V neposlední řadě se totiž rozvrh práce nesmí stát ani prostředkem potenciální šikany (tzv. bossingu) anebo naopak zvýhodňování ve vztahu k některým soudcům.

43. Vždy je tedy třeba dodržet dvě zásadní podmínky: (1) pravidla přidělování soudní agendy musí být stanovena přímo v rozvrhu práce (formální aspekt) a (2) tato pravidla zakotvená v rozvrhu práce musí být transparentní, obecná, určená předem a musí obsahovat záruky proti případnému zneužití (materiální aspekt).

B. Aplikace na projednávaný případ

44. V projednávaném případě nebyla zpochybněna skutečnost, že věc stěžovatele byla na základě rozvrhu práce krajského soudu v roce 2012 přidělena do soudního oddělení 22 A. Podle stěžovatele však rozvrh práce neobsahoval žádná pravidla pro určení konkrétních soudců z tohoto soudního oddělení, kteří budou v jeho věci rozhodovat. Obsazení senátu ve stěžovatelově věci tak záviselo na libovůli vedoucího soudního oddělení a jen na základě jeho rozhodnutí se i změnilo. Tím bylo podle stěžovatele porušeno jeho právo na zákonného soudce. Podle obecných soudů jsou ovšem zákonnými soudci všichni soudci, kteří byli rozvrhem práce přiděleni do oddělení 22 A. Navíc ve svých vyjádřeních obecné soudy poukázaly na to, že ke změně ve složení senátu došlo z organizačních důvodů s ohledem na vytíženost soudců.

45. Ústavní soud nejprve posoudil, zda se závěry z judikatury Ústavního soudu a ESLP rozebrané v bodech 29-34 tohoto nálezu vztahují toliko na prvotní přidělování věcí a následné přerozdělování věcí ze strany předsedy a místopředsedy soudu nebo i na prvotní přidělování věcí a následné přerozdělování věcí ze strany předsedů senátů. Ústavní soud konstatuje, že v obecné rovině ano. Za prvé, z hlediska posouzení ústavnosti zásahů do práva na zákonného soudce a do interní nezávislosti soudců není podstatné formální označení osoby, která rozhoduje o přidělování či přerozdělování věcí, nýbrž to, zda způsob přidělování a přerozdělování věcí je stanovený dopředu a není zneužitelný. Za druhé, důvěra veřejnosti v soudní moc jakožto klíčové východisko pro úpravu přidělování a přerozdělování věcí bude narušena stejně u diskrečního přidělování (přerozdělování) věcí ze strany „řídícího předsedy senátu“ jako u diskrečního přidělování (přerozdělování) věcí ze strany předsedy soudu. Za třetí, tento závěr má i oporu v judikatuře ESLP, která se výslovně vztahuje i na místopředsedy soudu (srov. rozhodnutí ESLP ze dne 17. 11. 2009 ve věci *Iwańczuk proti Polsku*, č. stížnosti 39279/05) a předsedy kolegií (srov. rozsudek ESLP ze dne 10. 10. 2000 ve věci *Daktaras proti Litvě*, č. stížnosti 42095/98, bod 36). Za čtvrté, zákon o soudech a soudcích navíc neobsahuje žádné omezení počtu soudců v soudním oddělení, a tudíž nelze na velkých soudech vyloučit vytváření soudních oddělení, které budou mít více soudců než některé malé okresní soudy – v takovém případě by diskreční přidělování věcí ze strany „řídícího předsedy“ velkého *soudního oddělení* představovalo ještě větší hrozbu pro právo na zákonného soudce a právo na nezávislý soud než diskreční přidělování věcí ze strany předsedy malého *soudu*. Každý případ je však nutné ve světle principů uvedených v bodech 29-34 a 41 tohoto nálezu vykládat individuálně, a tudíž ne každý zásah do složení senátu ze strany předsedy senátu nutně dosahuje intenzity protiústavnosti.

46. Ústavní soud tedy přistoupil k posouzení, zda prvotní přidělení věci v roce 2012 a následná změna ve složení senátu v roce 2014 splňovaly požadavky vyplývající z judikatury Ústavního soudu a ESLP rozebrané v bodech 29-34 tohoto nálezu a zejména obecný princip formulovaný Ústavním soudem v bodě 41 tohoto nálezu.

i. Prvotní přidělení stěžovatelovy věci

47. Ústavní soud se nejprve zabýval otázkou, zda prvotní přidělení stěžovatelovy věci v roce 2012, kdy jeho věc krajskému soudu napadla, splňovalo požadavky stanovené v bodě 41 tohoto nálezu. Stěžovatel netvrdí, že prvotní přidělení jeho věci bylo v rozporu s rozvrhem práce, a Ústavní soud s tím závěrem souhlasí. Zbývá tedy posoudit, zda požadavky stanovené v bodě 41 tohoto nálezu splňuje samotný rozvrh práce krajského soudu pro rok 2012, tj. zda rozvrh práce krajského soudu pro rok 2012 dopředu a transparentně stanovil jednoznačná pravidla pro určení konkrétních soudců

zasedajících v senátu, kterému stěžovatelova věc v roce 2012 napadla.

48. Stěžovatelova věc byla přidělena do oddělení 22 A. Podle rozvrhu práce pro rok 2012 působili v oddělení 22 A celkem čtyři soudci. Monika Javorová a Bohuslava Drahošová byly předsedkyněmi senátu, přičemž nápad se mezi nimi dělil v poměru 1 : 0. V oddělení působili ještě dva další „řadoví“ soudci (votanti), a to Miroslava Honusová a Jiří Gottwald. Rozvrh práce obsahoval dále pravidlo, že o přidělení věci jednotlivým členům senátu rozhoduje předseda senátu (viz body 19 a 21 tohoto nálezu).

49. Podle krajského soudu tento rozvrh práce umožňuje sestavení senátu jen jediným způsobem, neboť nápad se mezi Moniku Javorovou a Bohuslavou Drahošovou dělil v poměru 1 : 0. Předsedkyní senátu tak podle krajského soudu musela být Monika Javorová, zbývajícími dvěma členy senátu pak museli být zbylí dva „řadoví“ soudci (votanti) soudního oddělení 22 A – tj. Miroslava Honusová a Jiří Gottwald. Ústavní soud akceptuje tuto argumentaci, byť zdůrazňuje, že se opírá o specifickou situaci v oddělení 22 A v této době. Pravidla obsažená v rozvrhu práce by totiž nedávala žádný smysl, kdyby předsedovi senátu určenému podle stanoveného poměru (1 : 0) umožňovala následně věc přidělit druhému předsedovi senátu jako „řadovému“ členovi senátu (votantovi) bez ohledu na stanovený poměr. Jinými slovy, Monika Javorová nemohla věc přidělit Bohuslavě Drahošové jako člence senátu, a proto zbývajícími členy senátu museli být zbylí dva soudci působící v oddělení 22 A. Předsedkyně senátu tedy ve stěžovatelově věci neměla žádné uvážení ohledně složení senátu, neboť to vyplývalo přímo z rozvrhu práce. Ústavní soud proto konstatuje, že prvotní přidělení stěžovatelovy věci proběhlo na základě předem stanovených pravidel, jež jednoznačně stanovila, že ve věci bude rozhodovat senát ve složení Monika Javorová (předsedkyně senátu), Miroslava Honusová (soudkyně zpravodajka) a Jiří Gottwald. Ačkoliv lze mít jisté výhrady ohledně transparentnosti tohoto systému, ty nedosahují takové intenzity, aby vedly k závěru o jeho protiústavnosti. K porušení práva na zákonného soudce ve smyslu čl. 38 odst. 1 LZPS ani jiných práv, jež jsou součástí ústavního pořádku České republiky, tedy u prvotního přidělení stěžovatelovy věci nedošlo.

ii. Následné přerozdělení stěžovatelovy věci

50. Senát v původním složení Monika Javorová, Miroslava Honusová a Jiří Gottwald rozhodl o přiznání odkladného účinku žalobě stěžovatele. V roce 2014 však z pokynu tehdejšího „řídícího předsedy senátu“ Jiřího Gottwalda došlo ke změně složení senátu ve stěžovatelově věci a krajský soud v témže roce nakonec vynesl napadený rozsudek v senátu složeném z předsedy senátu Jiřího Gottwalda (předseda senátu) a soudkyň Moniky Javorové a Barbory Berkové (soudkyně zpravodajka). Oproti původnímu složení senátu tedy došlo k výměně jednoho soudce (Miroslava Honusová byla nahrazena Barborou Berkovou), ke změně předsedy senátu i ke změně soudce zpravodaje.

51. Ústavní soud se tudíž musel zabývat i tím, zda následná změna ve složení senátu v roce 2014 splňovaly požadavky vyplývající z judikatury Ústavního soudu a ESLP rozebrané v bodech 29-34 tohoto nálezu a zejména obecný princip formulovaný Ústavní soudem v bodě 41 tohoto nálezu.

52. Ústavní soud v první řadě konstatuje, že složení senátu rozhodujícího ve stěžovatelově věci se změnilo bez změny rozvrhu práce, a to zásadním způsobem, neboť došlo k obměně jednoho „řadového“ soudce (votanta), ke změně předsedy senátu i ke změně soudce zpravodaje. Takto zásadní změny ve složení senátu samy o sobě dosahují intenzity, která představuje porušení práva na zákonného soudce ve smyslu čl. 38 odst.

1 Listiny. Ústavní soud v této souvislosti zdůrazňuje, že soudní oddělení 22 A mělo v roce 2014 7 soudců, což je stejný počet soudců jako má celý Okresní soud v Rokycanech, Pokud by Ústavní soud připustil, že si může „řídící předseda senátu“ skládat senát ze 7 soudců „svého“ soudního oddělení, není v tom žádný rozdíl oproti tomu, když by si senáty ze 7 soudců „svého“ soudu mohla libovolně skládat i předsedkyně Okresního soudu v Rokycanech, což je zjevně protiústavní. Stejně tak by bylo absurdní zakázat diskreční přerozdělování věcí předsedkyni Okresního soudu v Rokycanech, ale připustit tuto diskreci u „řídícího předsedy senátu“ o stejném počtu soudců. Jak bylo zmíněno již výše, zákon o soudech a soudcích navíc neobsahuje žádné omezení počtu soudců v soudním oddělení (srov. bod 45 tohoto nálezu), a tudíž nelze vyloučit vytváření ještě větších soudních oddělení, než tomu bylo u krajského soudu rozhodujícího v projednávané věci.

53. Ústavní soud dále konstatuje, že ani pravidlo samotného rozvrhu práce pro prvotní přidělování věcí v soudním oddělení 22 A v roce 2013 a 2014 z ústavněprávního hlediska neobstojí. Zatímco v roce 2012 bylo vzhledem ke specifickému stavu v oddělení 22 A rozvrhem práce jasně určeno, kteří soudci tvoří rozhodující senát, a tím vyloučena jakákoliv možnost uvážení předsedkyně senátu nebo jiného soudního funkcionáře v tomto směru, později tomu tak již nebylo. Pozdější rozvrhy práce neobsahují žádná kritéria pro dělení nápadu mezi předsedy senátu kromě poměru věcí. Poměr pro rozdělování věcí mezi předsedy senátu ovšem neumožňuje určit, která věc připadne kterému předsedovi. Pro určení konkrétního předsedy senátu tedy neobsahují pozdější rozvrhy práce žádné pravidlo. Jde tedy o netransparentní a protiústavní systém. Dále tyto pozdější rozvrhy práce ponechávají na libovůli předsedy senátu, aby si ze soudců oddělení 22 A vybral zbývající dva členy senátu. Jak v roce 2013, tak 2014 přitom počet soudců v oddělení 22 A více než dvojnásobně převyšoval počet členů soudního senátu a jinak než rozhodnutím předsedy senátu nebylo možné jeho obsazení určit. Tento systém je rovněž netransparentní a protiústavní. Z čl. 38 odst. 1 Listiny totiž vyplývá požadavek, aby i konkrétní složení senátu bylo určeno na základě pravidel předem stanovených v rozvrhu práce, nikoliv na základě uvážení soudního funkcionáře.

54. Pravidlo obsažené v rozvrhu práce pro rok 2012, 2013 a 2014, podle něhož věc přiděluje jednotlivým členům senátu předseda senátu, bylo dokonce Jiřím Gottwaldem v projednávaném případě interpretováno tak, že mu umožňuje podle svého uvážení odejmout věc jinému předsedovi senátu (Monice Javorové) a změnit složení již ustaveného soudního senátu. Zaprvé se tato úvaha opírá o skutečnost, že Jiří Gottwald je v rozvrhu práce označen jako „předseda senátu“, zatímco ostatní předsedové jako „zástupci“, což podle krajského soudu znamená, že Jiří Gottwald je „řídícím předsedou senátu“ či soudního oddělení. Jakkoliv to může odpovídat praxi krajského soudu, tento postup nemá žádnou oporu v rozvrhu práce (a ani v zákoně, neboť ZSS funkci „řídícího předsedy senátu“ nezná). Rozvrh práce funkci „řídícího předsedy senátu“ ani soudního oddělení nezná; pokud by ji znal, byla by v tomto pojetí protiústavní. Ústavní soud v této souvislosti konstatuje, že současné záruky poskytované českým právním řádem proti zneužití diskrece ze strany „řídícího předsedy senátu“ či předsedy soudu při přerozdělování věcí nelze považovat za natolik dostatečné, aby tato diskrece mohla být shledána ústavněkonformní. Rozvrh práce nepodléhá podle Nejvyššího správního soudu [srov. zejména body 12–16 rozsudku NSS ze dne 19. 9. 2012, sp. zn. 1 As 48/2012-28] substantivnímu soudnímu přezkumu (srov. obdobně *Moiseyev proti Rusku*, rozsudek, 9. 10. 2008, č. 62936/00, bod 182, kde tento faktor hrál významnou roli při shledání porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy), předseda soudu sestavuje rozvrh práce sám, přičemž soudcovská rada nemá spolurozhodovací pravomoc a může se k jeho návrhu toliko vyjádřit (srov. § 41 odst. 2 zákona o soudech a soudcích), a tudíž si předseda soudu

může do pozic „řídících předsedů senátů“ dosadit „své lidi“, a navíc má předseda soudu vůči „řadovým“ soudcům řadu dalších pravomocí v oblasti jejich kariérního postupu a v kárném řízení, které nesdílí s žádným jiným orgánem jako je například Nejvyšší rada soudnictví (*a contrario Parlov-Tkalčić proti Chorvatsku*, č. 24810/06, body 91-93). Z těchto důvodů přerozdělení stěžovatelovy věci porušilo i interní nezávislost soudců, která je nedílnou komponentou práva na nezávislý a nestranný soud ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Zadržet tato úvaha vychází z názoru, že rozvrh práce nemusí přesně určovat konkrétní soudce, kteří budou ve věci rozhodovat, a že zákonnými soudci mohou být i všichni soudci konkrétního soudního oddělení. Obsazení senátu těmito soudci se tak může libovolně v čase měnit. Ústavní soud v bodech 35-41 tohoto nálezu konstatoval, že tento právní názor není ústavně konformní. Zásah Jiřího Gottwalda do složení senátu ve stěžovatelově věci byl tedy protiústavní. Skutečnost, že tento zásah pravděpodobně nebyl účelový a podle slov krajského soudu se řídil zájmem na rovnoměrném rozdělování věcí mezi soudce a zájmem na jejich rychlejším vyřizování nemůže hrát roli. Jak konstatoval Ústavní soud v bodě 39 tohoto nálezu, rychlejšího vyřizování věcí lze v dostatečné míře dosáhnout i při respektování zásady transparentního následného přerozdělování věcí konkrétnímu samosoudci či konkrétně složeným senátům podle předem stanovených obecných pravidel. Přerozdělování věcí na základě nezveřejňovaných a neodůvodňovaných rozhodnutí soudního funkcionáře není transparentní, znemožňuje zpětnou kontrolu a usnadňuje zneužití této pravomoci spočívající v cíleném výběru soudců za účelem ovlivnění výsledku sporu (srov. též německou judikaturu rozebranou v bodě 37 nálezu sp. zn. II. ÚS 1589/13 ze dne 21. 1. 2015), čímž porušuje právo na zákonného soudce ve smyslu čl. 38 odst. 1 Listiny.

55. Nejvyšší správní soud pochybil tím, že neposkytl základnímu právu stěžovatele na zákonného soudce v souladu s čl. 4 Ústavy ochranu a zamítl kasační stížnost stěžovatele. Tím porušil i Nejvyšší správní soud právo stěžovatele na zákonného soudce.

56. Pokud jde o námitku krajského soudu, že Nejvyšší soud používá pro přidělování věcí totožný systém, Ústavnímu soudu nezbyvá než podotknout, že v projednávané věci Nejvyšší soud nevydal žádné z napadených rozhodnutí a jeho postup ani obecná praxe tak nemůžou být v tomto řízení podrobeny přezkumu Ústavního soudu. Ústavní soud dále podotýká, že v nálezu sp. zn. II. ÚS 1589/13 ze dne 21. 1. 2015 se zabýval způsobem, jakým byla věc přidělena senátu Nejvyššího soudu – a to konkrétně tím, zda je možné jako kritérium pro přidělování věcí jednotlivým senátům použít kritérium charakteru posuzované sporné právní otázky (srov. zejména body 39–41 nálezu sp. zn. II. ÚS 1589/13), a nikoliv otázkou, jakým způsobem byl tento senát sestaven. Jedná se tedy o odlišnou právní otázku od té, jež musel Ústavní soud zodpovědět v projednávané věci. Proto odkaz na nálezu sp. zn. II. ÚS 1589/13 ze dne 21. 1. 2015 není v projednávané věci případný.

57. Na základě výše uvedených důvodů tedy Ústavní soud konstatuje, že rozsudkem Nejvyššího správního soudu č. j. 3 As 20/2015-52 ze dne 19. 8. 2015 a rozsudkem Krajského soudu v Ostravě č. j. 22 A 28/2012-70 ze dne 9. 12. 2014 bylo porušeno základní právo stěžovatele na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny a právo na nestranný a nezávislý soud podle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

58. Za této situace není podle Ústavního soudu namístě zabývat se dalšími výhradami stěžovatele ve vztahu k napadeným rozhodnutím. Případný obsahový přezkum rozhodnutí obecných soudů bude totiž namístě, až když tato rozhodnutí budou respektovat právo na zákonného soudce ve smyslu čl. 38 odst. 1 Listiny a právo na

nezávislý a nestranný soud chráněné čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

C. Závěr

59. Závěrem Ústavní soud opakuje, že **rozvrh práce musí obsahovat transparentní předem stanovená obecná pravidla pro určení konkrétního soudce nebo soudců v senátu, kteří ve věci budou rozhodovat, pravidla pro jejich zastupování v případech jejich důvodné krátkodobé absence či podjatosti i pravidla pro přerozdělování věcí pro případ dlouhodobé absence soudce. Tato pravidla se tedy vztahují na prvotní přidělení věci i na případné následné přerozdělení téže věci. Rozvrh práce nemůže toto rozhodnutí přenechat na soudním funkcionáři, neboť takové uspořádání ohrožuje nezávislost soudců a důvěru veřejnosti v soudní moc a zbavuje účastníky řízení účinné ochrany proti účelové manipulaci. Soudce, který byl povolán na základě takového rozhodnutí soudního funkcionáře, není zákonným soudcem ve smyslu čl. 38 odst. 1 Listiny a nesplňuje požadavky stanovené právem na nezávislý a nestranný soud ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.** Tyto principy se obecně vztahují i na prvotní přidělování věcí a následné přerozdělování věcí ze strany předsedů senátů, nicméně ne každý zásah do složení senátu ze strany předsedy senátu dosahuje intenzity protiústavnosti; vždy je nutné posoudit závažnost zásahu do složení senátu (srov. body 52 a 54 tohoto nálezu).

60. V projednávané věci se složení senátu na základě libovůle „řídícího předsedy senátu“ krajského soudu zásadním způsobem změnilo (srov. bod 52 tohoto nálezu), čímž došlo k porušení čl. 38 odst. 1 Listiny, čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Skutečnost, že nebyla zjištěna žádná účelová (svévolná) manipulace se složením senátu, není pro posouzení věci významná. Nejvyšší správní soud pak pochybil tím, že neposkytl těmto základním právům ochranu a kasační stížnost stěžovatele zamítl.

61. Ústavní soud v projednávané věci proto konstatuje, že rozsudkem Nejvyššího správního soudu č. j. 3 As 20/2015-52 ze dne 19. 8. 2015 a rozsudkem Krajského soudu v Ostravě č. j. 22 A 28/2012-70 ze dne 9. 12. 2014 bylo porušeno základní právo stěžovatele na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny a právo na nestranný a nezávislý soud podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

62. S ohledem na zjištění, že napadeným rozsudkem Nejvyššího správního soudu a napadeným rozsudkem krajského soudu bylo porušeno základní právo stěžovatele na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny a právo na nestranný a nezávislý soud podle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy, Ústavní soud v souladu s § 82 zákona o Ústavním soudu v této části ústavní stížnosti vyhověl a tato napadená rozhodnutí zrušil podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

63. Návrhem na odklad vykonatelnosti se Ústavní soud nezabýval, neboť o ústavní stížnosti rozhodoval přednostně, mimo pořadí.

64. Ústavní soud nepřistoupil k přezkumu napadených rozhodnutí správních orgánů. Ústavnímu soudu jako soudnímu orgánu ochrany ústavnosti dle čl. 83 Ústavy náleží rozhodnout s konečnou platností o tom, zda byla nebo nebyla v konkrétním případě porušena základní práva nebo svobody jednotlivce. Ústavní soud ovšem není jediným orgánem, který základním právům a svobodám poskytuje ochranu, neboť to je v souladu s čl. 4 Ústavy povinností všech soudů. Ústavní soud proto ve své činnosti vychází z principu minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů [nálezný sp. zn. III. ÚS 148/97 ze dne 25. 9. 1997 (N 113/9 SbNU 65)] a zasahuje do jejich činnosti

jedině tehdy, je-li to nezbytné pro ochranu základních práv a svobod. Tento princip se projevuje i v subsidiaritě ústavní stížnosti (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu), která je zásadně (srov. § 75 odst. 2 zákona o Ústavním soudu) až posledním prostředkem ochrany základních práv a svobod. Z principu minimalizace zásahů a ze subsidiarity ústavní stížnosti Ústavní soud dovodil své oprávnění odmítnout část ústavní stížnosti pro nepřipustnost [§ 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu] v situacích, kdy zrušením jen jednoho (nebo části) z napadených rozhodnutí je znovu vytvořen obecným soudům dostatečný prostor pro to, aby samy poskytly ochranu základním právům a svobodám [viz např. nálezn sp. zn. I. ÚS 74/06 ze dne 3. 10. 2006 (N 175/43 SbNU 17), bod 5; nálezn sp. zn. II. ÚS 200/13 ze dne 16. 7. 2013 (N 123/70 SbNU 127); nálezn sp. zn. III. ÚS 2428/13 ze dne 13. 6. 2014 (N 123/73 SbNU 869); nálezn sp. zn. IV. ÚS 2722/13 ze dne 3. 2. 2015, bod 28]. Je na uvážení Ústavního soudu, jak rozsáhlý zásah do rozhodování obecných soudů považuje v konkrétním případě za nezbytný pro nápravu zjištěného porušení základních práv či svobod. Rozhodne-li Ústavní soud o nepřipustnosti části ústavní stížnosti z tohoto důvodu, jde o výsledek jeho uvážení, který nemá žádnou spojitost se skutečným vyčerpáním opravných prostředků stěžovatelem. V projednávaném případě je třeba napravit porušení práva na zákonného soudce a práva na nestranný a nezávislý soud. Proto bylo dostačující zrušit napadená soudní rozhodnutí. Soudy se nyní znovu, při respektu k tomuto právu, budou zabývat argumenty stěžovatele ve vztahu k rozhodnutí správních orgánů. Část ústavní stížnosti směřující proti napadeným rozhodnutím správních orgánů proto Ústavní soud odmítl pro nepřipustnost podle § 75 odst. 1 ve spojení s § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 15. června 2016

David Uhlíř
předseda senátu